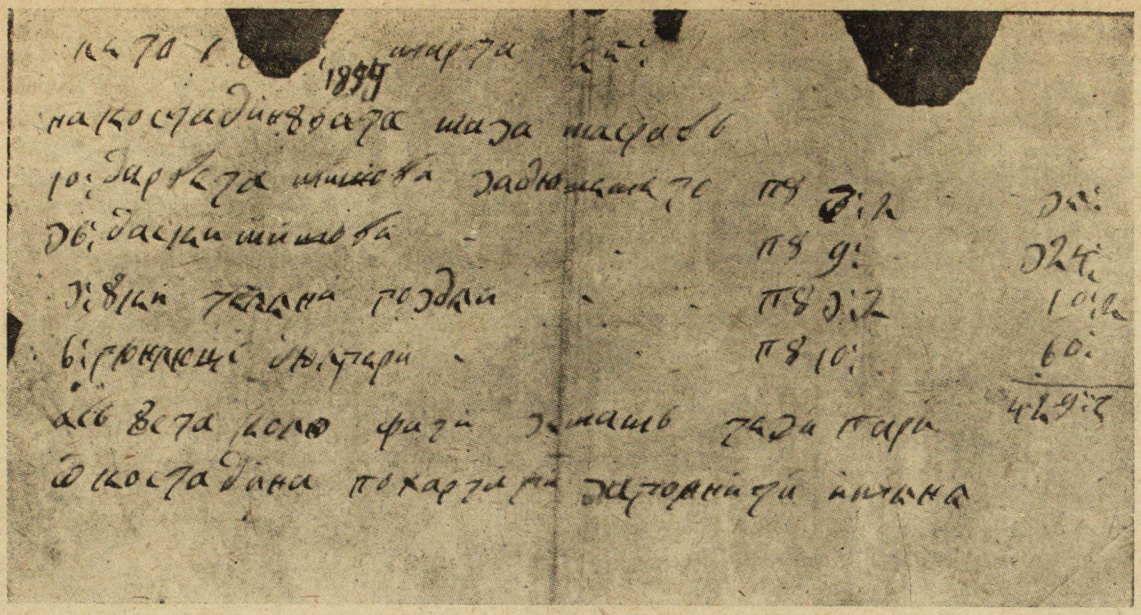

2. Автограф на Никола Фичев, документ-сметка за разходите по строежа на Костадиновата маза в гр. Търново

(оригиналът притежание на худ. Недялко Каранешев от гр. Търново)

през пролетта, майсторите Колю и Велю заминали по работа във Влашко.

През лятото на същата година върлувала холера. Майсторвелювата жена умряла. През есента двамата се връщат обратно в домовете си и след този последен гурбетлък майстор Никола Фичев се установява завинаги в Търново.

Знае се, че през време на Възраждането ни като последица на материалното повдигане на българския народ започнало нашето църковно и политическо освобождение. Търновците, наситени да се черкуват в тесни, тъмни и влажни старовремски църкви в Асеновата махала, започнали да строят нови църкви. Същото желание почти едновременно се появило и у съседите им — свищовци, горнооряховчани, лясковци, дряновци и др. Майстор Никола Фичев бе показал умението си при постройката на търновската църква „Св. Никола" и на много други строежи. По това време от много места почнали да долитат покани (хабери) до майстора с поръчки да строи нови църкви. Българите, за да покажат смъртната си омраза към фанариотите, освен училища искали да строят нови църкви. Майстор Колю бил викан отвсякъде. Отначало той не пожелал да се отдели от Търново. И действително в късо време Никола Фичев съгражда почти всички нови църкви в Търново и околността му. Признат от официалната власт за майстор-строител, той освен църкви и някои джамии строял мостове, водопроводи, канализации, завеждал големи и сериозни строежи, бил арбитър по постройки, експерт по съдебни спорове и пр. В турско време той бил фактически градски архитект в Търновската градска община (беледието)[1], а за такъв минавал и след Освобождението. При прочутия турски реформатор Митхад паша Никола Фичев е строил и завеждал почти всички големи държавни строежи в Туна вилает[2], особено между Дунава, Балкана, Тузлука и Ловчанско. При възникнали спорове между стопани и майстори той бил винаги експерт, думата и съвета на когото били тачени като закон. През негово време майсторите из вилаета при строежите си винаги са подражавали на Никола Фичев. Неговите характерни строителни фор-

---

[1] Никола Фичев е завеждал непрекъснато държавни и обществени строежи вън от Търново и затова не е можал да бъде постоянен техник-строител на градска техническа служба. Строежи по водопроводно, канализационно дело и пр. се завеждали под негово ръководство и отговорност от съседа му по къща — градския майстор Иван Кóпката, който ми е дал най-много сведения за техническата дейност на шефа си майстор Никола Фичев. Двамата са знаели точните места на градските помийни канали и водопроводна мрежа. След извършена техническа работа от майстора по преценка и споразумение пред големи празници общината му е плащала известно възнаграждение.

[2] Туна вилает (Дунавска област) е бил по-голям от княжество България — простирал се е между Тулча, устието на Дунава, Русе, върха „Св. Никола" на Балкана до Ниш в Сърбия.